

5. MUISTOJEN KERÄÄMINEN JA VAINAJAN MUISTELEMINEN

Suosituslause: Tue läheisiä vainajan muistelussa heidän kulttuuriaan kunnioittaen.

Näytön aste: B

Kohtukuoleman kokeneiden vanhempien tukeminen vainajan muisteluun oli menetyksen käsittelyä edistävä tekijä.

Tutkimuksessa¹ jaettiin kohtukuoleman kokeneet vanhemmat (n=121) kahteen ryhmään, joista toinen ryhmä osallistui surua käsitteleviin keskusteluihin ja toisen ryhmän vanhemmille ei järjestetty ryhmässä tapahtuvia keskusteluja.

Tutkimuksen laatu: Kelvollinen (7/10 JBI).

Näytön vahvuus: 4b

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lapset kokivat raskaana sen, etteivät vanhemmat puhuneet kuolleen sisaruksen itsemurhasta, he joutuivat vaikenemaan ja heitä ei haluttu kuunnella. Tapahtuneesta avoimesti puhuminen ja muistojen nuuhkiminen auttoi sisaruksia selviytymisessä. Sisarukset pitivät yhteyttä kuolleeseen sisarukseen katselemalla valokuvia ja videoita sisaruksesta. Myös kuolleen sisaruksen ystävien kanssa yhteydenpito ja kirjeiden kirjottaminen kuolleelle sisarukselle auttoi selviytymisessä. Sisarukset kokivat ulkopuolisuutta, jos eivät saaneet osallistua hautajaisiin.

Laadullisessa tutkimuksessa² kuvattiin itsemurhan vuoksi sisaruksensa menettäneiden sisarusten surua sekä selviytymistä edistäviä ja estäviä tekijöitä (n=26). Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysilla.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Surmatun viimeisiin hetkiin palaaminen ja keskustelu hänet viimeksi nähneiden ihmisten kanssa edisti henkirikosuhrien läheisten selviytymistä. Myös kirjeiden kirjoittaminen surmatulle auttoi selviytymistä.

Laadullisessa tutkimuksessa³ kuvattiin henkirikosuhrien läheisten (n=34) surua, sekä selviytymistä edistäviä ja estäviä tekijöitä. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysilla.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Erinomainen.

Lähteet:

1. DiMarco M A, Menke E M & McNamara T. (2001). Evaluating a support group for perinatal loss. MCN: The American Journal of Maternal Child Nursing, 26(3), 135-161.
2. Inna S., Kaunonen M., Aho A L. (2014). Sirpaleista koottu – sisaruksen suru ja selviytyminen itsemurhan jälkeen. Thanatos 3 (2), 79-103.
3. Virta T., Kaunonen M., Aho A L. (2017). Henkirikosuhrien läheisten suru sekä selviytymistä edistävä ja estävä tekijä. Thanatos 6 (2), 5-48.

Suosituslause: Rohkaise kohtukuoleman tai vastasyntyneen kuoleman kokeneita läheisiä vainajaan liittyvien muistojen (esim. valokuvat, hiustupsut) keräämisessä. Tarvittaessa auta läheisiä muistojen keräämisessä.

Näytön aste: B

Vanhemmat kannustivat ammattihenkilöstöä suosittelemaan sekä rohkaisemaan läheisiä valokuvien ottoon. Vaikka vanhemmat alun perin epäröivät kuvien ottoa, heistä suurin osa oli jälkikäteen kiitollinen siitä, että kuvat oli otettu. Ammattihenkilöstön tulisi kysyä valokuvien ottamisesta useaan kertaan ja tarvittaessa tarjoutua ottamaan niitä sekä säilyttämään kuvia potilastiedoissa, koska usein vanhemmat muuttavat mielensä kuvia koskien suruprosessin myöhemmässä vaiheessa.

Suljettuja sekä avoimia kysymyksiä sisältävässä kyselytutkimuksessa¹ kuvattiin kohtu- tai perinataalikuoleman kokeneiden vanhempien (n=104) kokemuksia sekä mielipiteitä suruun liittyvän valokuvauksen käytänteistä. Kyselyyn vastasivat vanhemmat, joiden lapsi oli kuollut joko kohtuun tai 28 päivän sisällä syntymästä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (8/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Vanhempia tulee tukea keräämään vainajasta muistoja. Muistelun ja muistojen keräämisen tulee tapahtua vanhempien ehdoilla ja heidän valintojaan kunnioittaen.

Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa² (n=52 tutkimusartikkelia, eri tutkimusasetelmilla toteutettuja) kuvattiin kohtukuoleman kokeneiden vanhempien sekä terveydenhuollon henkilöstön kokemuksia kohtukuoleman aikaisesta hoidosta länsimaisissa hyvinvointivaltioissa.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (10/10 JBI).

Näytön vahvuus: 1

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Kohtukuoleman tai vastasyntyneen kuoleman kokeneet äidit kokivat myönteisenä henkilöstön tuen muistojen keräämisessä, kielteisenä koettiin puuttuvat mahdollisuudet muistojen keräämiseen.

Haastattelututkimuksessa³ kuvattiin äitien kokemuksia sairaalan, uskonnollisten yhteisöjen sekä muodollisten ja sosiaalisten palveluiden antamasta tuesta. Tiedonantajina olivat kohtukuoleman tai vastasyntyneen kuoleman kokeneita äitejä (n= 15). Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Kelvollinen (7/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Noin puolet kohtukuoleman kokeneista äideistä toivoi, että heillä olisi ollut enemmän aikaa muistojen keräämiseen vainajasta.

Laadullisessa kyselytutkimuksessa⁴ kuvattiin lapsen kuoleman vaikutuksia äiteihin sekä perhejärjestelmään. Tutkimukseen osallistui kohtukuoleman kokeneita äitejä (n=47) ja aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Kelvollinen (8/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Kohtalainen.

Äkillisesti kuolleen henkilön läheisten tukeminen - Hoitotyön suositus

Kuolleen lapsen sisaruksia tulisi tukea vainajan muistelussa ottamalla valokuvia, myös sellaisia, joissa vainaja kuvataan sisaruksien kanssa. Läheisille tulisi antaa mahdollisuus valita vainajan vaatetus kuvien ottohetkellä.

Laadullisessa tutkimuksessa⁵ kuvattiin vanhemmuutta sekä sisarusten tarpeita kohtukuoleman jälkeen vanhempien näkökulmasta. Kuuteen ryhmähaastatteluun osallistui yhteensä 27 kohtukuoleman kokenutta vanhempaa, joilla oli myös aiemmin syntyneitä lapsia.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Yhteyden säilyttäminen lapseen ja muistot auttoivat selviytymisessä. Yhteyttä lapseen säilytettiin muistojen kautta ja muistoa yritettiin pitää elävänä. Selviytymistä edistäviin muistoihin liittyi muistot lapsesta, tapahtumista, kuolemasta, laulut, vauvakirjat, muistoesineet, valokuvat, hiustupsut, kuoleman vuosipäivien viettäminen ja haudalla käyminen.

Kirjallisuuskatsauksessa⁶ (n= 20 tutkimusartikkelia) kuvattiin lapsen kuoleman kokeneiden vanhempien selviytymistä edistäviä ja estäviä tekijöitä. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 2

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lähteet:

1. Blood C & Cacciatore J. (2014). Best practice in bereavement photography after perinatal death: Qualitative analysis with 104 parents. *BMC Psychology*, 2(1), 15-15.
2. Ellis, A., Chebsey, C., Storey, C., Bradley, S., Jackson, S., Flenady, V., et al. (2016). Systematic review to understand and improve care after stillbirth: A review of parents' and healthcare professionals' experiences. *BMC Pregnancy and Childbirth*.
3. Conry J & Prinsloo C. (2008). Mothers' access to supportive hospital services after the loss of a baby through stillbirth or neonatal death. *Health SA Gesondheid* 13(2), 14-24.
4. Cacciatore J. (2010). The unique experiences of women and their families after the death of a baby. *Social Work in Health Care*, 49(2), 134-148.
5. Avelin P, Erlandsson K, Hildingsson I & Rådestad I. (2011). Swedish parents' experiences of parenthood and the need for support to siblings when a baby is stillborn. *Birth: Issues in Perinatal Care*, 38(2), 150-158.
6. Aho AL & Savolainen S. Kirjallisuuskatsaus: Vanhempien selviytymistä edistävät ja estävät tekijät lapsen kuoleman jälkeen. Tampere: Tampere University Press.